Мороховський Я.В.
здобувач магістерського рівня
ОПП «Інвестиційний менеджмент»,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: **Шуплат О.М.**
кандидат економічних наук,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

DOI: https://doi.org/10.36059/978-966-397-573-3-23

ЗЕЛЕНІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКІВ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження зелених облігацій як інструменту диверсифікації інвестиційного портфелю банків зумовлена необхідністю трансформації фінансової системи України відповідно до принципів сталого розвитку та євроінтеграційних прагнень держави. Як зазначають Г. Бортніков та О. Любіч, банки як основні інституційні учасники ринку цінних паперів відіграють важливу роль у забезпеченні процесів зеленого інвестування, позиціонуючи себе соціально та екологічно відповідальними фінансовими установами [1].

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» від 19.06.2020 № 738-IX, зелені облігації визначаються як облігації, проспект яких передбачає використання залучених коштів виключно на фінансування реалізації проекту екологічного спрямування або окремого його етапу [2]. У 2022 році Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію запровадження та розвитку ринку зелених облігацій в Україні, яка передбачає створення правових, економічних та інституційних рамкових умов для розвитку цього сегменту фінансового ринку [3].

Світовий ринок зелених облігацій демонструє стрімке зростання. За даними Climate Bonds Initiative, глобальний обсяг емісії зелених облігацій у 2023 році досяг рекордних 575 млрд дол. США, що на 18% більше порівняно з 2022 роком [4]. Згідно зі звітом IFC та Amundi, емісія зелених облігацій на ринках, що розвиваються, зросла на 34% у 2023 році, досягнувши 135 млрд дол. США [5].

Динаміка світового ринку зелених облігацій наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка світового ринку зелених облігацій за 2020–2023 рр.

Показник	2020	2021	2022	2023
Обсяг емісії, млрд дол. США	297	633	487	575
Темп приросту, %	12,5	113,1	-23,1	18,1
Кумулятивний обсяг, трлн дол. США	1,1	1,7	2,2	2,8

Джерело: складено автором на підставі [4]

Аналіз структури інвестиційних портфелів українських банків свідчить про їх надмірну концентрацію на державних цінних паперах. За даними НБУ, станом на грудень 2025 року цінні папери складали понад 99% інвестиційних портфелів комерційних банків, з яких основну частку становили ОВДП та депозитні сертифікати НБУ. При цьому зелені облігації та інші ESG-інструменти практично відсутні у портфелях вітчизняних банків.

Як зазначає О.С. Вовченко, українські банки все ще знаходяться на початку шляху до повноцінної бізнес-моделі, заснованої на принципах стійких фінансів, і впровадження ESG-стратегії є необхідною умовою їх сталого розвитку [6]. Г. Бортніков та О. Любіч підкреслюють необхідність врахування ESG-ризиків у системі ризик-менеджменту банків та інтеграції екологічних і соціальних факторів у процеси прийняття інвестиційних рішень [1].

Включення зелених облігацій до інвестиційного портфелю банків України має низку переваг: диверсифікація активів та зниження концентрації портфеля; зелені облігації міжнародних фінансових організацій (ЄБРР, ЄІБ, Світовий банк) мають найвищі кредитні рейтинги та забезпечують нульовий рівень кредитного ризику; інтеграція ESG-факторів підвищує інвестиційну привабливість банку для міжнародних партнерів.

Для розвитку ринку зелених облігацій в Україні та їх інтеграції в інвестиційні портфелі банків пропонуємо наступні рекомендації:

1. Розробити національну таксономію зеленого фінансування, гармонізовану з Таксономією ЄС, що створить правову основу для емісії та обігу зелених облігацій.

2. Внести зміни до нормативних актів НБУ щодо врахування ESG-факторів при оцінці якості активів банків та встановлення преференційних коефіцієнтів ризику для зелених інструментів.

3. Стимулювати емісію зелених ОВДП з боку Міністерства фінансів України для фінансування проєктів повоєнного відновлення інфраструктури на засадах сталого розвитку.

4. Розширити практику придбання банками облігацій міжнародних фінансових організацій з ESG-рейтингом для підвищення валютної та географічної диверсифікації портфелів.

Таким чином, зелені облігації є перспективним інструментом диверсифікації інвестиційного портфелю банків України, що дозволяє одночасно досягти фінансових цілей та сприяти екологічно орієнтованому відновленню економіки. Впровадження запропонованих рекомендацій сприятиме розвитку ринку зеленого фінансування в Україні, підвищенню стійкості банківської системи та інтеграції у європейський фінансовий простір.

Список використаних джерел:

1. Бортніков Г., Любіч О. Управління ESG-ризиками в українських банках. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2022. Vol. 6, No. 47. С. 19–33. DOI: https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3885
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06.2020 № 738-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20 (дата звернення: 10.12.2025).
3. Про схвалення Концепції запровадження та розвитку ринку зелених облігацій в Україні: Розпорядження КМУ від 23.02.2022 № 175-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2022-р (дата звернення: 10.12.2025).
4. Sustainable Debt: Global State of the Market 2023. Climate Bonds Initiative. URL: https://www.climatebonds.net/resources/reports/sustainable-debt-global-state-market-2023 (дата звернення: 10.12.2025).
5. Emerging Market Green Bonds Report 2023. IFC & Amundi. URL: https://www.ifc.org/en/insights-reports/2024/emerging-market-green-bonds-report-2023 (дата звернення: 10.12.2025).
6. Вовченко О. С. ESG-стратегія як основа управління ризиками сталого розвитку в банках. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-56